

ANTICIPIRANE NAREDBE U PRIMJENI OBITELJSKOG ZAKONA

Upute za korisnike

Kristijan Grđan,
Sjaj – udruga za društvenu afirmaciju
osoba s duševnim smetnjam
12. rujna 2014.

Što su anticipirane naredbe?

Anticipirane naredbe su javnobilježničke isprave kojima neka osoba na temelju odredaba Obiteljskog zakona određuje drugu osobu da u njezino ime kada nastupi na zakonu predviđen slučaj postupa, donosi odluke i da ju zastupa u njezinom interesu ili kojom osoba koja ju je sastavila unaprijed odlučuje o određenim stvarima koje se mogu predvidjeti u budućnosti.

Koji su oblici anticipiranih naredbi?

1. Roditeljska skrb u slučaju smrti roditelja

Roditelj koji nad djetetom ostvaruje roditeljsku skrb može u oporuci ili u obliku javnobilježničke isprave imenovati osobu za koju smatra da bi se u slučaju njegove smrti najbolje skrbrila o djetetu.

2. Određivanje posebnog skrbnika

Osoba za koju se vodi postupak za lišenje poslovne sposobnosti može u obliku javnobilježničkog akta odrediti drugu osobu da ju u tom postupku zastupa kao poseban skrbnik.

Udruga preporuča da se taj oblik koristi kao alternativno sredstvo, ukoliko osoba o kojoj se vodi postupak ne može ili ne želi za zastupanje u postupku dati punomoć odvjetniku ili članu obitelji.

3. Imenovanje skrbnika

Za vrijeme dok nije bila lišena poslovne sposobnosti osoba može u obliku javnobilježničkog akta odrediti drugu osobu ili više njih da joj budu imenovane skrbnikom ili skrbnicima, kao i njihove zamjenike, nakon pravomoćnosti rješenja o lišenju poslovne sposobnosti. Na tako imenovane skrbnike primjenjuju se sve odredbe Obiteljskog zakona koje se tiču skrbnika.

4. Anticipirane naredbe o zdravlju

Svaka poslovno sposobna osoba može sastaviti javnobilježničku ispravu kojom odlučuje o određenim medicinskim postupcima za slučaj da bude lišena poslovne sposobnosti ili u trenutku potrebe za donošenjem odluke ne bude sposobna za davanje ili odbijanje pristanka na takve medicinske postupke.

Medicinski postupci za koje se može sastaviti anticipirana naredba su:

- prekid trudnoće
- sterilizacija
- doniranje tkiva i organa
- sudjelovanje u biomedicinskim istraživanjima
- mjere za održavanje na životu.

Jesu li anticipirane naredbe obvezujuće?

Anticipirane naredbe obvezuju Centar za socijalnu skrb pri odabiru osobe skrbnika samo ukoliko ne postoje zakonske zapreke za imenovanje te osobe skrbnikom.

Anticipirana naredba o medicinskim postupcima apsolutno je obvezujuća.

Kako se sastavljaju anticipirane naredbe?

Anticipirane naredbe sastavljaju javni bilježnici i odgovaraju za njihov sadržaj, što znači da će u trenutku sastava anticipirane naredbe javni bilježnik voditi računa da je osoba koja daje izjavu pri svijesti i sposobna za davanje izjave te da postoje zakonske pretpostavke za davanje izjave.

Anticipirane naredbe o imenovanju skrbnika djetetu preminulog roditelja minimalno trebaju sadržavati:

- ✓ podatke o davatelju naredbe (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište);
- ✓ izjavu davatelja naredbe o osobi skrbnika djeteta za slučaj njegove smrti;
- ✓ podatke o djetetu ili djeci (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište za svakog od njih);
- ✓ podatke o imenovanoj osobi (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište te podatke za kontakt).

Anticipirane naredbe o imenovanju osobe skrbnika obavezno sadrže:

- ✓ podatke o davatelju naredbe (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište);
- ✓ izjavu davatelja naredbe o osobi skrbnika za slučaj lišenja poslovne sposobnosti;
- ✓ izjavu davatelja naredbe kojom pristaje da mu se ta osoba imenuje posebnim skrbnikom za slučaj lišenja poslovne sposobnosti;

- ✓ podatke o imenovanoj osobi (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište te podatke za kontakt).

Anticipirane naredbe o medicinskim postupcima minimalno sadrže:

- ✓ podatke o davatelju naredbe (osobno ime, OIB, datum i mjesto rođenja, prebivalište, boravište);
- ✓ izjavu davatelja naredbe o načinu donošenja odluka u provođenju svih ili pojedinih medicinskih postupaka za koje se naredba može sastaviti.

Na izradu i opoziv anticipirane naredbe plaća se javnobilježnička pristojba.

Kako se povlači anticipirana naredba?

Anticipirana naredba povlači se na način kao i što je dana, dakle u obliku javnobilježničke isprave.

Tko dostavlja nadležnim tijelima obavijest o anticipiranoj naredbi?

1. Naredbe o skrbi nad djetetom u slučaju smrti roditelja

Davatelj anticipirane naredbe sam se može pobrinuti da obavijesti nadležni Centar za socijalnu skrb o imenovanju osobe skrbnika za svoje dijete u slučaju smrti. Ako se radi o javnobilježničkoj ispravi, tu obavijest

dostavit će Centru za socijalnu skrb Javni bilježnik. Ako se radi o oporuci, obavijest Centru za socijalnu skrb može dostaviti svaka osoba koja je u posjedu oporuke, a svakako tu obavijest dostavlja tijelo koje provodi ostavinski postupak.

2. Određivanje posebnog skrbnika i imenovanje posebnog skrbnika

Po sastavljanju anticipirane naredbe istu po službenoj dužnosti nadležnom Centru za socijalnu skrb dostavlja Javni bilježnik.

3. Anticipirane naredbe o zdravlju

Davatelj anticipirane naredbe ne mora, ali može dostaviti kopiju naredbe nadležnom Centru za socijalnu skrb prema vlastitom prebivalištu ili boravištu. Davatelj o tome može obavijestiti i svojeg liječnika opće medicine, drugog liječnika koji o njemu vodi brigu, kao i dati kopiju anticipirane naredbe osobi ili osobama od njezinog povjerenja za slučaj potrebe donošenja odluka o zdravlju. Također, osoba uvijek uz sebe može imati anticipiranu naredbu za slučaj iznenadnog pogoršanja zdravstvenog stanja i hitne intervencije.

O čemu treba posebno voditi računa?

1. Vrijeme donošenja odluka

Anticipirane naredbe mogu imati vrlo važne i ozbiljne posljedice za njihovog davatelja pa se prema tome one trebaju davati tek onda kada je davatelj dobro razmislio o mogućim

situacijama iz budućnosti i kada su one realno predvidive.

Život je promjenjiv proces. Odluke koje je neka osoba jednom donijela ne moraju više vrijediti protekom vremena ili promjenama u socijalnim odnosima. Anticipiranim naredbama u pravilu se donose odluke za one buduće okolnosti koje se mogu predvidjeti sa velikom vjerojatnošću i kod kojih davatelj izjave ima visoko povjerenje prema osobi koju imenuje skrbnikom za vlastito dijete u slučaju smrti, posebnim skrbnikom u slučaju postupka za lišenje poslovne sposobnosti ili skrbnikom za slučaj lišenja poslovne sposobnosti. Odluka o davanju anticipirane naredbe mora biti vlastita odluka davatelja naredbe, on ne smije tu izjavu dati pod nagovorom druge osobe, njezinom ucjenom, prijetnjom ili zahtjevom za bilo kakvim oblikom novčane ili druge materijalne naknade. U trenutku davanja naredbe, davatelj mora biti poslovno sposoban, informiran o pravnim posljedicama naredbe te o mogućnostima povlačenja, na što će posebnu pažnju posvetiti Javni bilježnik.

Kod davanja anticipiranih naredbi za osobe skrbnika ili skrbnika za dijete u slučaju smrti roditelja postoje zaštitni mehanizmi od eventualne zloupotrebe o čemu računa vodi Centar za socijalnu skrb, kada davatelj izjave više neće biti sposoban za povlačenje izjave.

Međutim, anticipirana naredba o medicinskim postupcima apsolutno je obvezujuća i davatelj izjave mora voditi računa **da neće moći povući tu naredbu ukoliko nastupi njegova nesposobnost za odlučivanje, a da za to nije predviđen drugi zaštitni**

mehanizam. Posebnu pažnju ovdje treba voditi kod davanja anticipirane naredbe za odlučivanje o mjerama za održavanje na životu. Primjena naredbe kada je riječ o mjerama za održavanje na životu odnosit će se na medicinske postupke za slučaj zastoja srca ili prestanka disanja. U pravilu takve naredbe daju osobe koje boluju od teških i neizlječivih bolesti, najčešće kancerogene prirode, koje u tijeku bolesti pate od teških tjelesnih bolova i nemogućnosti održavanja najosnovnijih fizioloških funkcija i koje ne žele da se njihove patnje produljuju postupcima oživljavanja.

Ne poreporuča se da se takve anticipirane naredbe daju za slučaj pokušaja samoubojstva ili tjelesnih zdravstvenih komplikacija nastalih u tijeku liječenja duševne bolesti!

U svakom slučaju kada god se poslovno sposobna osoba predomisli o anticipiranoj naredbi treba ju odmah povući.

Informacije za daljnje upite

Korisnici se u pogledu informacija o anticipiranim naredbama mogu obratiti udruzi Sjaj. Također, mogu se obratiti i nadležnom Centru za socijalnu skrb prema mjestu peribivališta i konzultirati sa liječnikom i pravnikom prema vlastitom izboru.